

Ad 3-5

Forslagsstillerne vil ikke stille krav om, at enhver bestemmelse, der giver en myndighed adgang til privat ejendom, skal være betinget af retskendelse. Det er derimod helt afgørende, at der fastsættes generelle betingelser for tvangsindgreb og regler, der beskriver, hvorledes den kontrollerende myndighed skal forholde sig, såfremt der konstateres lovovertrædelser.

I forbindelse med de mange myndighedsbeføjelser i form af uanmeldt kontrol er det helt afgørende af hensyn til borgernes retssikkerhed, at der i lighed med retsplejelovens bestemmelser for politi, anklagemyndighed og domstole fastsættes generelle og specielle regler for de myndigheder, der ikke i dag er reguleret af retsplejeloven. Retsplejeloven foreskriver f.eks. nøje, hvornår politiet må ransage, og hvornår der skal rejses sigtelse, og at den sigtede skal oplyses om, at han ikke har pligt til at udtale sig. Oplysninger om adgang til forsvarer skal tillige oplyses af politiet. Sådanne regler gælder slet ikke for andre myndigheder.

Retsusikkerheden forstærkes af, at det er de samme myndigheder, der sidder i de kommissioner, der er fremkommet med lovudkast, og som senere udfører lovforslagene og forslagene bemærkninger, og som derefter administrerer de samme love og udsender forskrifter til underordnede myndigheder.

Myndigheder kan f.eks., uden at ransagningsbetingelserne er opfyldt, trænge ind i borgernes boliger og kontrollere uden at rejse sigtelse. Myndighederne foretager afhøringer uden at gøre opmærksom på, at udtalelserne kan blive anvendt ved en senere straffesag. Finder myndighederne beviser for strafbart forhold, gælder hverken regler om tilkaldelse af politi eller advokat, ligesom myndighederne hverken er uddannet til eller har forskrifter for indsamling af beviser og afvejning af disse.

Disse myndigheder har tillige ikke sjældent aldeles manglende forståelse for, at det er myndighederne, der skal bevise strafbart forhold, og ikke borgerne, der skal bevise uskyld.

I den senere tid har bevisbyrderegler i strafferetsplejen i forbindelse med fund af store økonomiske midler hos rockere været diskuteret. Politiets muligheder for at anvende de såkaldte tilfældighedsfund er nøje fastlagt i retsplejeloven.

Hvad andre myndigheder, der under kontrol finder beviser for strafbart forhold, skal foretage sig, er ikke reguleret. Borgeren befinder sig i en gråzone, hvor myndigheden kommer med det formål at kontrollere, men hvor sagen kan føre til tiltalerejsning, uden at borgeren har de retssikkerhedsgarantier, der gælder inden for strafferetsplejen. Dette område er kun i ringe

omfang diskuteret i teorien og udgør for forslagsstillerne et af samfundets største retssikkerhedsproblemer.

De mange retsplejebestemmelser for politiet tilsigter på en gang at begrænse politiets magtudfoldelse, samtidig med at borgeren advares om at tage sig i agt, evt. med bistand af en advokat.

Retsplejeloven bygger i det hele taget på det grundlæggende princip om, at ingen er skyldig, før han er dømt.

Det foreslås derfor, at der dels ved en ændring af retsplejeloven, dels ved at der i hver enkelt lov, hvor der gives hjemmel til myndighedsudøvelse, fastsættes klare regler for fremgangsmåden ved tvangsindgreb, forsvarlig bevisindsamling og bevisafvejning, og at der fastsættes beløbsgrænser for, hvilke bødeforelæg der kan forelægges administrativt.

Ad 6

I civile retssager er sagsøger og sagsøgte ligestillede. I hvert fald på papiret. Denne ligestilling gælder imidlertid stort set ikke i sager, hvor den enkelte borger anlægger sag mod det offentlige. For selv om magtforholdet mellem den enkelte og det offentlige er meget anderledes, end da retsplejeloven så dagens lys, er retsplejeloven ikke ændret tilsvarende.

Det offentlige har en knusende fortrinsret. Den enkeltes retssikkerhed derimod er slet ikke udviklet i takt med samfundets udvikling. Der er ganske enkelt ikke lige adgang til retsvæsenet, endside lige adgang til at få sin ret. Vil man som borger i dagens Danmark gøre sig håb om at få medhold i en sag anlagt mod det offentlige, skal man – med eller uden advokat – kunne beherske vanskelige retsspørgsmål, helst bedre end modparten, der som offentlig myndighed typisk vil være i besiddelse af væsentlige ressourcer og ekspertise. Borgeren skal tillige kunne overvinde den ulighed, der ligger i, at den sagsøgte myndighed – der typisk har konciperet de af Folketinget vedtagne lovforslag og udformet bemærkningerne hertil – kan have en meget skrāsikker opfattelse af den korrekte juridiske forståelse af de spørgsmål, som har udviklet sig gennem den administrative praksis. En praksis, der altså er en udmøntning af det af samme myndighed udførte lovforberedende arbejde.

Sådanne sager omfatter ofte tillige tekniske forhold af betydning for bedømmelse af sagerne. Endelig vil der for den enkelte borger typisk være bevismæssige vanskeligheder og vanskeligheder med overhovedet at fremskaffe oplysninger, hvis eksistens den enkelte borger ikke kender, og som beror hos det offentlige.